

TORONTÁL.

VEGYESTARTALMU HETILAP. — A MEGYE KOZLÖNYE.

Mejelen hetenkint egyszer, csütörtökön.

Szerkesztői iroda:
Fleitz Fer. Pál könyvnyomdájában Nagy-Becskereken.
Előfizetési feltételek:
Egész évre . . . 6 frt | Félévre . . . 3 frt
Negyed évre . . . 1 frt 50 kr.

Hirdetések és mellékletek — utóbbiak a kincstári illetékekkel együtt 1 frt 50 krral számítva — minden nyelven fölvetetnek a kiadóhivatalban. — Kéretik az igaztási díjakat az igaztányokkal együtt legelőbb szerda reggeli 10 óráig beküldeni, mivel azok különben tekintetbe nem vétethetnek.

Hivatalos hirdetések:
A. Torontál-ba iktatandó hivatalos hirdetések díjai előltesen beküldendők, még pedig 100 szóig egyszeri hirdetésért 1 frt, 100—200 szóig 2 frt, 200—300 szóig 3 frt és így tovább. Azonfelül minden egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj és az esedékes nyugtábelvétel is beküldendő.

Magán hirdetések:
A 3-hasábos garmonsorselső hirdetésnél 6kr., többszörinél 4 kr. Kincstári illeték minden egyes beiktatásért 30 kr.
Kiadóhivatal:
Fleitz Fer. Pál könyvnyomdájában Nagy-Becskereken, hova az előfizetési pénzek és igaztási díjak küldendők.

N.-Becskerek, márczius 12-én.

—a. Göndöcs Benedek bizvást a leg-szeretetre méltóbb parlamenti jelenségek közé sorozható. Már külső megjelenése is üdítőleg és vigasztalólag hat a szemre és lélekre, mert legalább néhány órára feledtetni az érzékenyebb szívűekkel, — azokat az országos miseriákat, melyeket a szélsőbalok minduntalan hangoztatnak. Egész szemeinek szelid kifejezése, szel-lemtömörültségét jelző arca, benső nyu-galmát hirdető oválja, meggyőzhetnek mindenkit arról: miszerint nem muszáj meghalnunk, hogy paradicsomi örömeiket élvezhessünk. — Kormányunknak csak rá kell mutatni az ilyen Göndöcs formájú hazafiakra, hogy a Verhovayak által az országos inségről colportált híreket meg-csáfólják.

Nincs az a lege artis bepáczolt sódar, melyben több konyhasó és koriander ta-lálhatók, mint az ő parlamenti szónok-lataiban.

És az a keresetlenség és természet-ség, mely szónoklatának minden köt-részeiben feltalálható. Soha se használ üres phrasissokat, nem ékesíti beszédét mesterségesen készített virágokkal, nem mélyed olyan cothurnosokba, a milyen-ekből követársait, rendszeren Németh Berczil szokta kihuzni; ő oly értelmesen beszél, hogy az utolsó Matyó is meg-értheti.

Be- és kikezdéseiben az ildomosság, finomság és gyengédség prototypje.

Mindannyiszor engedelmet kér va-lahányszor szólni kezd. A beszéd folya-mában még contra pungenseit is gyakran „lelkemnek“ és „angyalomnak“ cizmezi. Olyan édes, hogy az embernek kedve jöne, vele több mint baráti viszonyba keveredni.

Hinné-e valaki, hogy ez a szelid, ez a mézes ajku szónok a középiskolákról és azok tanárainak képesítéséről szóló törvényjavaslat általános tárgya-lásakor, oroszlyánlag viselte magát?

Magna ingenia conveniunt. Talán épen azon órában, mikor én egy gazdag la-koma igazgatólag behatása alatt a görög nyelvet mint testfejlődés nyomorított a fülénél fogva vonszoltam a podiumra, ő azt a törvényhozás czirkusában kegyet-lenül szétmarczangolta.

Lichtenegger görög nyelvtanárt, a kinek argumentumai engem már fojto-gattak, ő bokkrétájának egyetlen suhin-tásával agyon verte.

En ugy a hogy még kigyógyulhatok, de Lichteneggernek örökre kampez.

Ő bizton merte állítani, hogy a mit mond, az igaz, és nem lesz módja és hatalma azt a minister urnak megczáfolni.

Mondja aztán még valaki, hogy csak a Verhovianusok között vannak orosz-lányok.

A minister a hálátlanság e declarativ behatása alatt nem tudott válaszolni.

És valljon mit mondott a casa-nova (a parlament új épületének) oroszlan-ya. Szórol szóra ezeket mondta:

„A középiskolákban 38,000 ifju ne-veltetik. Azt állítom, hogy ezen 38,000 ifju közül 1—2 ezernél többnek alig van szüksége a görög nyelvre. (Ugy van! szélsőbal felől.) Csak azoknak van rá szükségük, a kik nyelvésznek, tanárok és lelkészek lesznek. Már most azt kér-dem én a miniszter úrtól (halljuk! halljuk!), ezer növendékért meg kell nyomorítani 38,000 ifjut? (Hosszas derültség. Élénk helyeslés és taps szélsőbal felől.) Ezen 37,000 növendék sokkal czélszerűbben használhatja fel az időt. (Ugy van! a szélső baloldalon.) A görög nyelv he-lyébe teszem az ábrázoló mértant, a mértani és szabadkézi rajzot és azonnal

meg van a real-gymnázium. (Helyeslés balfelől.)“

A gyengébbek kedvéért csak azt kell még megemlítenem, hogy az ábrá-zoló mértant alatt a photographiát a mér-tani és szabadkézi rajz alatt pedig a fazekasságot értette.

Szegény Lichtenegger! — Boldog Streitmann! Most már meghallgatva a megballgatandókat és megfontolva a meg-fontolandókat komolyan kérdem, nincs-e Göndöcs Benedeknek tökéletes igazsága?

Mint mocsáros helyen a poszlát, ép ugy a görög nyelv tanóráján, lehetlen az ugynevezett görögülzt kikerülni.

A tanuló beesett arczczal, kékgyürüs szemekkel, tétovázó tekintettel s inga-dozó léptekkel siet haza a görög nyelvről. Az asztalnál ecetet kíván, de alig eszik valamit, és rosszul emészt.

A gondviselés azonban — hogy a gyermek természetszerű fejlődése meg ne gátolassék — későbbben közelélp, s a meggyötört tanuló néhány év alatt a görög nyelvet tökéletesen elfeledi.

Mint hogy különben is Saloniki-felé törekedünk, a görög nyelv helyett ta-nuljunk törökül és arabul.

A görög nyelv tanárai pedig néz-zenek más tanszék után.

Az a tanszék, a melyre Möricz Pál és Göndöcs Benedek egész súlyokkal rá nehezdednek, örök időkre agyon lesz lapitva.

Előterjesztése

a nagy-beckereki ügyvédi karnak a n.-becs-kereki kir. törvényszék épülete tárgyában: Nagyméltóságú m. kir. igazságügyi miniszter ur!

Kegyelmes urunk!

Alázattal alulirottak, mint az igazságszol-gáltatás szerény tényezői, bátorkodunk nagy-méltóságod becses figyelmét egy oly kör-ül-ményre fölívni, a mely a n.-beckereki kir. törvényszék törvénykezdésének útjába akadályt gördített, eljárásának eddigi szabályszerű fo-lyamat megakasztotta, többrendű visszasságo-kat teremtett; egy szóval oly állapotnak lön okozója, amelyet nagyméltóságod bölcs tekin-tete azonnal tarthatatlannak ismerend föl.

Nem túlzóan, hanem a teljes valóságnak megfelelően leplezetlenül fogjuk a helyzetet ecsetelni; bizván abban, hogy nagyméltóságod e helyzetben rögtön, behatón és gyökeresen segíteni kegyeskedik.

Értjük a n.-beckereki kir. törvényszék helyiségeinek állapotát.

A n.-beckereki kir. törvényszék, a köz-igazgatás — és törvénykezdésnek elválasztása — és a bíróságok szervezésekor, egy a m. államkincstár tulajdonát képező, emeletes épü-letben helyeztetett el.

Már akkor feltűnt mindenkinek, hogy tör-vényszékünk helyiségül ily rozszant, még e század első negyedében emelt épületet sze-meltek ki, amely azoknál, hogy a korhatag-ságnak és az omladásnak kétségtelen jeleit mutatta, még annyiban sem nevezhető alkalmosnak, amennyiben egyes osztályai oly szűkek, sötétek és kényelmetlenek, hogy azok, kik hivatásuknál fogva ott-tartózkodásra kár-hoztatvák, egészségüket, szemök-világát teszik kockárra.

A földszint elhelyezett ígató- és irattári helyiség, ugyszintén a végtárgyalási terem, a tanácskozó szoba és a vizsgáló bíró szobája, — noha ez utóbbinak felső padlata néhány év előtt leszakadással fenyegetvén, támgeren-dával erősített meg és így sem nyujt kellő biztosságot, továbbá a fűtésre sem alkalmas; a vizsgáló egynének és foglyok előszoba hiányában a kapualjban kénytelenek ácsorogni, ennek daczára a mondott helyiségek még tür-hetők; — azonban a felső emeleten levő helyi-ségek akkép vannak tér hiányában megosztva, hogy ez a törvényszék és az igazságszolgálat-ság méltóságával sehogy sem egyeztethető össze.

Nevezetesen a törvényszéki elnök és hat bíró rendelkezésére csupán négy, nem igen tágas szoba van: egyet az elnök ur, egyet (a legkisebbet) a törvényszék legidősb bírája, Hoszsu György használ hivatalos helyiségül, a megmaradó két szobába pedig a többi 5,

mond: öt törvényszéki bíró, és pedig az egyikben kettő, a másikba pláne három van beszorítva. Hogy a helyiségeknek illetén szűk volta nemcsak a legnagyobb fokban kényelmetlen, hanem az igazságszolgáltatás men-tére egyenesen és fölülébb hátrányos, e részben csak azon naponkint előforduló esetet említtük föl, hogy a két vagy három egy szo-bában dolgozó bíró egy és ugyanazon napra tanulkihallgatást tűzven ki, egymást háborgat-ják működésükben és a tanulkihallgatás tör-vényes menetét zavarják.

A pertár pedig — az ügyvédek gyű-lhelye — egy folyosói, felső padlatakláról némi világosságot nyerő, teljesen börtön-zárkához hasonlító, kis sötét szoba, amelyben kissé nagyobb forgalmu határnapon alig lehet mozogni és az iras a sötétség miatt ugy a pertárnoki tisztet teljesítő törvényszéki jegyzőnek, mint az ott tárgyalni kénytelen ügyvédeknek szemére káros hatással van; — ott nyugodtan fogalmazni pedig a lehetetlen-ségek közé tartozik.

Ezen türhetetlen helyzet egy az utóbbi időben bekövetkezett esemény következtében a törvénykezés állapotát oly sajnosná, oly tarthatatlanná tette, hogy nem merünk kételkedni, miszerint nagyméltóságod az ezen esemény által alkotott proviróziumot már a justitia méltóságánál fogva, a legradikálisabb és legmeg-felelőbb eszközökkel, haladéktalanul elhárítani fogja.

Mult február hó végén történt ugyanis, hogy e törvényszéki épület padlására egy rab felküldetett, aki az emeleti folyosó fölött jár-ván, alatta egyszerre a folyosó padlatainak korhadat gerendázata, mintegy tíz lábnyi hosz-súságban és a folyosó egész szélében le-zsakadt és a szerencsétlen az omladék és a reá esett gerendák által súlyosan megsérült.

Jölehet ezen esemény nem jött várat-lanul, mert az épület több mint félévszázados multja és omlatag, rongált állapota ilyféle meglepetést nem zart ki; mindazonáltal ag-gály ébresztett törvényszékünk tagjaiban és bennünk — kik ezen épületbe járunk — egy-aránt s ezen aggály idézte elő azt, hogy az épület szakértőleg megvizsgáltatván, külön-ösen az emelet állapota a legnagyobb mérvben életveszélyesnek bizonyult, rendőrileg lakha-tatlannak és kiürítendőnek találtatott.

A törvényszéki helyiségek emeleten levő része tehát kiürített s a pertár, kiadóhiva-tal és iroda a régi épületben levő ígató- és irattártól fölré eső, a n.-beckereki róm. kath. egyházközség birtokában levő, kincstári tu-lajdonú képező iskolaépületbe tetetett át; — a törvényszéki elnök és bíró urak pedig hivatalos helyiség hiányában saját lakásukon dolgoznak.

Tekintve most már azt, hogy az elnök és bírák városunk különböző részeiben szét-szórva, egymástól tetemes távolságban laknak, az üléseknek tartása, hivált sürgős biztosítási, zárlati, csöd- vagy egyéb ügyekben, a tanu-hallgatásoknak fogamatosítása, az ügydarabok-nak elintéztetése, a bírakkal való érintkezés tetemes inconvenienciával jár; — tekintve, hogy az ügyfelek a törvényszéki helyiségek szét-szórtsága miatt sokszor érdekeikre nézve ká-ros zavarba ejtelhetnek; — tekintve, hogy egészben véve a törvénykezés menetére a helyiségeknek illetén, egymástól elszakított állapotba rendkívül hátrányos befolyást gyako-rol: nem késünk Nagyméltóságodat sürgősen és alázattal fölkerüni:

hogy az ecsetelt kalamitásoknak meg-szemlélésére teljhatalmu miniszteri biztost oly utasítással leküldeni kegyeskedjék: hogy az a régi törvényszéki épület gyökeres kijavi-tása és a törvényszéki bíró urak hivatalos külön szobái s a pertár, valamint egyáltalá-ban a hiányzó helyiségeknek kibővítése és hozzáépítése tekintetében beható és gyors in-tézkedéseket tegyen és ezáltal a törvényszéki helyiségek jelenlegi elszórttságából és az el-nök s bíró urak hivatalos helyiségeinek hiányá-ból eredő visszasságion elodázatlanul segítsen.

Bizvást remélve, hogy Nagyméltóságod ezen, a törvénykezés menete és reputációjá iránt való aggályunkból folyó alázatos kérel-münket teljesíteni kegyeskedik, maradunk leg-mélyebb hódolattal

N.-Becskereken, 1883. márczius 10-én.
Nagym. m. k. igazságügyi miniszter urnak alázatos szolgálai:

a n.-beckereki ügyvédi kar.)*

* Örméll adunk helyett a nagy-beckereki igen tisztelt ügyvédi kar a memorandumának, mint olyannak, mely felszámolt érveiben, a meczá-folhatlan igazságon kívül, hasznos szolgálót juttat a közügynek is. Szerk.

A jegyzői szigorlatokra

vonatkozólag a belügyminister a következő körrendeletet intézte valamennyi törvényható-sághoz:

A köztisztviselők minősítéséről szóló az 1883: I-ső t. cz., 6. §-ának, 3-dik kikezdése értelmében a községi, körgjegyzői vizsga ren-deleti uton fogván újra szabályoztatni, addig is, míg az e részben kibocsátandó ministeri szabályrendelet a törvényhatóság kezénél le-end, előfordult hivatalos kérdések folytán szükségesnek tartom, a törvényhatóság figye-lmet a következőkre felhívni.

A mi a jegyzői vizsga tárgyait, a vizs-gálati bizottság szervezetét és a vizsgálatnál követendő eljárást illeti, e részben — miután ezek az új szabályrendeletben lesznek meg-állapítandók — ennek vételeig az 1872. évi szeptember 25-én 29626. sz. alatt kibocsátott régi szabályrendelet és a megyékben törvé-nyesen behozott gyakorlat követendő.

A mi pedig a jegyzői állomáshoz meg-kívántató elméleti és gyakorlati képzettségét vagyis a jegyzői vizsgához való bocsáthatás azon törvényes kellekeit illeti, melyeket az 1883: I-ső t. cz. hivatkozott 6-ik szakaszá-nak, 4-dik kikezdése követel, szem előtt tar-tandó, hogy az ebbeli törvényes intézkedés folyó évi január 21-én hatályba lépett és az ahhoz való alkalmazkodásra nézve a törvény az átmeneti intézkedések czimű részében sem tett módosítást.

A jelzett törvényes kellekek tehát, mint feltétlenül érvényes követelmények minden a folyó évi január 21-én túl leteendő jegyzői vizsgára való bocsátáskor mérvadók, miben azon körülmény sem tehet változást, hogy valamely szigorló már ez előtt nyert határidőt ilyen vizsgának első vagy másod ízbeni le-tételére.

Ép ugy feltétlenül érvényes és minden ezentúl előforduló eselben alkalmazandó a hivatkozott törvényszakasz ötödik (utolsó) kikezdése a más megyében képességi bizo-nyítványt nyert jegyzőjelöltek irányában, az egyes megyékben netán fennálló szabályren-deletek eltérő határozmányai hatályukat vesz-telnek lévén tekintendők.

Budapesten, 1883. évi február 27-én.
Tisza.

A dohánytermelők jövője.

Köztudomásu dolog, hogy Torontál vár-megyében a legtöbb község dohánytermelés-sel szokott foglalkozni, különösen a szegény magyar községek, melyek szerződéses viszo-nyoknál fogva kényszerítve valának arra, mi-után saját földdel vagy épen nem, vagy csak igen kevéssel bírnak, mint tulajdonnal.

Ezen szomorú viszony s kertész népnek a dohánymivelés iránti szeretet és alapos ismerete ösztönözte mindenkör e népet a do-hánymivelésre, melyet mindenkör nagy sze-retettel, szakismerettel, megmérhellen fáradi-sággal és nagy áldozatokkal is teljesített, jól tudván, hogy szomorú szerződéses helyzeté-ben csakis ezen egy gazdasági természetny által tarthatja fenn önmagát, családját, közsé-gét s csak ezáltal képes hazafias és földesura iránti kötelességének eleget tenni.

Valóban csodálni lehet e munkás népet Egy talpalatnyi saját földet sem bírván, minj hazátlanok a hazában majd ide, majd oda há-nyattak, telepítették. De a hol egyszer meg-telepedtek, daczára a terhes viszonyoknak, a roz-sz s terméketlen éveknek s egyéb elemi csapásoknak, ott azonnal tisztá, virágzó köz-séget képeztek s a legmostohább viszonyok között is nemcsak becsülettel fenntartották magukat, de az állam és mások iránti köte-lességüknek is pontosan megfelelték. — S mig látunk más, ős, örök vagyonnal rendel-kező községeket elpusztulni, kivándorolni, dabra kerülni, akkor a dohánytermelő magyar tisz-tességgel megáll helyén, fentartja iskoláit, fizeti rendszeren állami adóját s egyéb tartozá-sait — a dohánytermelésből. Még nem ösme-rek dohánytermelő magyar községet, melyben az adóhátralék miatt dabra került volna a nép-nek dunája, párnája s igavonó marhája.

Tehát a dohánytermelésből nemcsak a népnek, a földes uraságnak, hanem legin-kább az államnak van megmérhetlen haszna, mert ezektől az állami adó az utolsó fillérig beszedhető; iskoláikat tisztességesen s jó karban fenttarthatják, tehát nem igen szor-ulnak az állam filléreire, mindenek fölött pedig a magyar eszmének és nemzetiségnek erős bástyái valának e polgrot vármegyében; a hadseregnek becsületes, bátor katonákat szol-

száni-
a. a. a. a.
óradék-
avagy
píznék
alszerü
szályá-
78-33)
882. évi
josfalva
leg leg
választás
órájára,
szabad
píselő-
ve.
lomásra
t nyelv
értel-
s 16-g
16-án.
d,
ek olcsó
Schenk
(89-4)
A gráci 1880 évi országos kiállításon elismerési oklevelet nyert.

gálatnak; szóval: polgári és hazafias kötelességeket a legpontosabban teljesítették mindenkor s mindenben.

S ime, ezen becsületes, munkás nép egy tollvonással földönfutóvá, koldusá lett téve és szeretett családi tűzhelyéről számkivetve — mert a magas kormány megtagadta a dohánytermelési engedélyt.

Ugy hallom, igen sok magyar községben a dohánytermelés vagy egészen be lett szüntetve, vagy igen nagyon reducálva. Bizonytalanról nem akarok szólni, tehát szólok arról, amit bizony tudok, látok. Több községben egészen be lett szüntetve, Kis-Oroszon pedig nagyon reducálva lett a dohánytermelés.

Kis-Orosz községe öt időtől kezdve évenként rendszeren 800—900 hold dohányt termelt s az idén épen 200 holdra kapott engedélyt s azt is a silányabb kis-oroszi földekre, míg a nagy-kikindai területen végképen be tiltották a dohánytermelést.

A termelési engedély ily nagy mértékben leszállítása egészen kétségbe ejtette a lakosságot s nem egynek szemében lehetett könnyecseppet látni, mert mindenki előtt a község, a család fekete, szomorú jövője lebegett, s nem egynek ajkán lehetett hallani eme fájdalmas kérdést: „mivő leszünk? mivő lesz községünk, családunk? miért érdemeltük meg a magas kormánytól eme rettenő büntetést? miért szór szét minket a nagy világba?”

Kis-Oroszon van 218 telkes gazdája és vagy 160 feles kertésze, s lakosainak száma már meghaladta a 3000-re, tankötelek gyermekei száma 500, kik öt osztályában négy tanító és egy tanítónő által nyertek rendszeres tanítást, a községi háztartást hiány nélkül tudta fedezni, s épen e tavaszon akart saját erejéből egy új iskolai épületet, koldusházat s a csendőrék számára kellő lakást építeni.

Mi fog most történni, miután a község főjövendelmétől, főkeresetforrásától el lett tiltva, meg lett fosztva? A felelet reá a legszomorubb, a minő csak egy községet érhet. A 160 feles kertész, mint annyi család veheti a koldusbotot a kezébe, s mehet a szélrózsa minden irányában hazát, kenyeret keresni; mehet szolgálni némethoz, tóhoz, szorbhoz, ahol idővel majd ő is azzá lesz. Ez által a község lakossága 600—700 lélekkel meg fog fogyni, meg még többel, mert a gazdák nemcsak családjeiket fogják elbocsátani, de saját gyermekeiket is szolgálatba küldeni, s így a jelen évből legkevesebb két osztályt lehet becsúsnia, a tanítókat szelnek ereszteti; s bizonyos lesz, hogy a megmaradtaknak fenntartási költségeit sem bírják fizetni, miáltal iskoláit végképen bezárítják vagy azonnal fenntartását a kormány lesz kénytelen elvállalni; továbbá állami adóját rendszeren nem fizethetvén, pár év múlva oda jutunk, a hol Valkány, Mokrin községek vannak, a melyek — hallomás szerint — százezerekkel tartoznak az államnak, melyeket ez soha sem fog megkapni. Így járunk mi is. Az adóhátralékot a dobszó fogja követni, ezt a családok elpusztulása; végül jön a földesuraság, miután a község kötelezettségének eleget nem tehet, elveszi a haszonbéri földeket s azt mondja a községnek: „most mehetsz a merre látsz”, s így néhány év múlva egy — ma virágzó — község elpusztult s kietlen tanyává lesz!

Akarja ezt a kormány? Nem és nem! A magas kormány nem akarhatja, hogy egy virágzó község elpusztuljon, koldusbotra jusson; nem akarhatja, hogy a nép adófizetőképtelen legyen; nem akarja, hogy az oly nagy gonddal s nagy áldozattal ápoltnépevel hanyatlásnak induljon legkisebb részében is; nem akarhatja, hogy Magyarország koldusai szaporodjanak; nem akarhatja, hogy a munkás, becsületes tősgyökeres magyar faj pusztuljon. Nem, ezt nagylelkű kormányunk nem akarhatja, nem soha! — Kétszeresen érdeklődök a magas kormányban s a hazának, hogy itt Délmagyarországon a magyar nemzetiségnek erős gőcspontjai, véd-bástyái, a kormányunk pedig szilárd támaszai legyenek; kétszeresen akarja jelenlegi kormányunk, hogy a népnek nevelése, adóképessége mindenáron emeltessék, s erre nézve sem fáradságot sem áldozatot nem kimél. Ezt a legnagyobb ellensége is el kell, hogy ismerje. Hogy akarná tehát Kis-Orosznak, e becsületes, csontig velőig magyar községnek a pusztulását? Nem, nem!

Tehát mi az oka annak, hogy nálunk a dohánytermelés megtiltott? Állítólag többféle. Azt beszélik, hogy a magas kormányban nincs dohányra szüksége. Ez nem áll! mert kormányunknak a külfölddel kötött szerződése még érvényben van, tehát a dohány szükséges. És arról a hírlapok hallgatnak, holott bizonyára értesítették volna a közvéleményt. — Mások azt mondják: ez büntetés a csempészség miatt.

Nem állítom, hogy a kis-oroszi ember nem csempész dohányt, de azt állítom, hogy oly mértékben nem csempész, mint más német, vagy felsővidéki községek, a hol a kis-oroszinál jobb dohány terem. És a csempészség nem-e általános az egész országban? Nem állítom, de lehet, hogy az is csempészett dohányt szí, a ki nekünk az engedélyt megtagadta. És ha csempész a termelő, nincs-e az államnak hatalma, törvénye a megbüntetésre? nincs-e drágánfizetett pénzügyőrsége a büntetés megfogására? A ki büntös, bűnhődjék, büntessék szigorúan azt, a ki elfogja, tagadják meg az ilyenről az ültetési engedélyt, büntessék az ilyen s ne az egész községet, ne az ártatlanokat. Különben az sem áll, hogy a csempészség miatt vesztették el az engedélyt, mert községünkben a legnagyobb csempészek — kik közül egyik másik jelenleg is felévi

börtönre van elítelve — kaptak engedélyt, míg a büntetlenek nem! Hát mi az? hát igazság ez? Azt mondják: „csempészség miatt vesztette el a község a termelési engedélyt”, s a legnagyobb csempésznek adott engedélyt. Logica ez?! Különben mi szegény kis-orosziak úgy vagyunk a csempészzel, mint azon kutya, melynek veszett hirtet keltek. Pusztulnia kell. Bárhol fogjanak el a környéken egy csempészt, ráfogják, hogy kis-oroszi dohányt visz, pedig talán Kis-Oroszt soha látta.

Harmadszor a nagy-kikindai földön kis-orosziaknak azért tiltották el a dohánytermelést, mert „száritópajtával nem rendelkeznek”. Ez szóról szóra az elutasító válasz. — Mily neveltséges, mily együgyű ok. Szűrszállhasogatás és semmi más! Lehető-e képzelnünk dohánytermelő embert száritópajta nélkül? Hát hol őrtötte s őrti meg a nép dohányát a hó és eső ellen? Szobájában vagy a kemencében? hisz ide 1000—2000 kötel dohányt nem dughat; vagy a szabadban telett az a dohány? Álljon elő az a legény, a ki ilyen esetet mutathat. És Kis-Orosz nem a múlt évben kezdett dohányt ültetni, hogy talán még nem volna kellőleg beruházva, hanem ültet ember emlékezet óta és szállított már 160.000 frtért, és 1880-ban az adó levonás után 80.000 frtot kapott a község dohányért a kincstártól. És ezen dohány száradt ugyanazon pajtákban, melyekben a multévi száradt. És jó volt, s a pénzügyőrségnek soha sem volt kifogása a pajták ellen. Alapítványt véd tehát az, hogy a termelőnek nincs száritó pajtájuk. A ki így informálta az engedélytadó aradi biztos urat, az rozsol, helytelenül informálta. — Ha pedig ezen pajták a mai modern dohánytermelésnek meg nem felelnek s erre a magas kormánytól külön utasítás van, tessék a pénzügyőrségnek annak szellemében termelőt utasítani s én biztosítom a t. pénzügyőrséget, hogy egy, legfeljebb két év alatt új pajták állanak rendelkezésre, akár cseréppel fedve, s üvegablakkal ellátva. Vajjon a m.-czernyaiaknak mivel jobb a pajtájuk? És ezeket nem kifogásoltatott.

Sem a magas kormány, sem a csempészet, sem a pajta nem itt az ok, hanem egészen más. Személyes bosszúnak esett községünk áldozatul; de ez így nem maradhat, föl kell, hogy derüljön még az igazság napja s bűnhődjék a bűnös, de egy községnek nem szabad elpusztulnia ok s halálos ítélet nélkül! Hazafias hódolattal megkérem Torontálmegye igazságos alispánját, tekintsen kegyesen reánk, vesse magát értünk közbe, s ha bűnösöknek talál, szívesen bűnhődünk; de azt ne engedje, hogy egy kormányra alatt levő község elpusztuljon s 3000 léleknek szájából a betevő falatot kirabolják! **Ambrus József.**

A bánati gazdasági állapotok.

Igen sokan azt állítják, hogy e vidéken a beállott gazdasági maghozam képességének csökkenését, egyedül a folytonos rablógazdálkodásnak lehet tulajdonítani. — Az igaz, hogy a maghozam keveslehet mainap már elvitatni nem lehet, de ennek okai vizmentes vidékeken csak is az okszerűtlenül vezetett, a földnek csak úgy felületesen történt csekély művelési módjaiban rejlik, míg ellenben vizkalamitási vidékeken, csak is ez utóbbiban keresendő azon fontos tényező: mely az Európa régente híres gabona „kamarája”, Magyarország „Kanaánjának” évről-évre beálló kedvezőtlen aratási eredményeket előidézi. Az elsőre nézve a hiba: különösen a kisebb birtokos osztálynak a gazdálkodáshoz megkívántó igen csekély szakértelmében, zilált anyagi viszonyai miatt alig beszámítható gyenge gazdasági igavonó állataiban, rozsz eszközei, s a pénz hiányában keresendő.

Tisztelet a kivételnek, de vannak e vidéken több nagyobb gazdaságok is, kik a most érettelet bajok miatt alig — alig tengődnek. Nagyon könnyen megszámlálható azon rendezett gazdaságok száma, kik elvannak látva a czészerű házikelészhez megkívántókkal; — így igen természetes, hogy mind azok, kik eme hiányokban szenvedni kénytelenek, csak is feles művelést üznek, ezek pedig rendszeren a csekély művelési rendszernek hívei, — jobban mondván, a termőföldnek tönkretövi. Ily körülmények között természetesen nem marad egyéb hátra, mint: hogy gazdaságaiknak eme üzői, azon tétongó örvény szélén, melyen ma már csak felve, és rettegve állhatnak meg — végképen elbukjanak.

Igen! a mostani rendszer mellett, eme sajnos körülményt sokaknak elkell érni ott: hol ezelőtt csak még egy negyed századdal is, oly áldásos bőséggel jutalmazta a termelőt azon talaj: melyben mainap már a hiányos kezelés miatt, a belevetett mag a kikelésig valahogy csak elengődik, de azután csak egy kis kedvezőtlen időjárás közepette — rendszeren tönkre silányul.

Már pedig jól tudjuk, hogy e vidéken, de lehet mondani, hogy általában az egész alföldön gazdasági növényeinknek annyira szükséges légmérsek is olyan, milyen a tenger közvetlen befolyásától elzárt benföldön lenni szokott: tehát igen nagyon ingadozó, hirtelen változó a czészerűség. Egyáltalában azt lehet mondani: hogy az egész évben, vagy a havi, mint a napközi változások igen nagyok.

Telünk néha november közepén áll be havazással, erős fagygal, más évben deczember eleje, vagy utoljána, vagy csak januárban. Jól tudjuk, hogy egyes fagyok már október, sőt szeptemberben is fordultak elő. Néha

3—4 hónapig tart, egyre hideg és enyhe napok váltakoznak, más évben egészen ellenkezőleg csak néhány hétig havaz és fagy. Némely évben február közepén, vagy annak másik felében tavaszi alá nagyban szántunk, míg más években a fagy és havazás márczius végéig is eltart. Igen nagy hiba az is, hogy vidékünkön a hótakaró igen ritkán szokott tartos lenni, csak néhány hétig szokott többnyire megmaradni, de igen gyakran 1—4-er is megújul. Általában azt lehet mondani, hogy nálunk kevés hóesés van, ez által vetéseink gyakran szenvednek a hótakaró, és a téli nedvesség hiánya miatt. A tavaszi időjárásunkat illetőleg, azt tapasztaljuk, hogy ez is szintén állhatatlan és változó, mert a fagyok aprilis, sőt gyakran még májusban is napi rendszeren vannak. Ezen utóbbi hónapokban fordulnak elő azon káros szelek, mely a szárazságot nevelik, és az is többnyire hótakaró hiánya, és téli nedvességben szűkölködő termőföldünket egészen kiszáritják, — nagy károkat okoznak vetéseinkben különösen akkor: midőn már kiment a föld fagyja; ekkor a felső réteget egy-két napi szél kiszáritja — kivált ha az könnyebb kötetlen talaj; — ez okozza, hogy gyakran egész vetéseinket a felső földréteggel együtt elhordja, vagy pedig nagyon megriktítja azokat. A nyár és őszi időjárásunk is hasonlóképp csak ugy teli vannak szélsőségekkel, mint az elmondottak.

Ha már most, mindezen dióhéjba szorítva elmondott szeszélyes időjárás kalimitásokat tekintve vesszük, hozzá még, csekély műveltetű, egyoldalú hiányos és káros rendszerünket, bizony-bizony nem a legkevesebb gazdasági állapotok és jövőnek nézendünk elébe!

Ezen gazdasági súlyedés tehát a bánatban, egyenesen nem a rabló gazdálkodási rendszernek, vagy a talaj kimerülés okainak tulajdonítandó: hanem azok a már többször említett bajok orvoslásában keresendő. Mert itt, hol 4—5 láb, de sok helyen egy ölnyi mélységben is találnk fekete termőképes talvény réteget — arról szó sem lehet.

A mi pedig az állandó vizkalamitásokkal küzdő vidékek földművelő gazdáit, és azoknak lakosait illeti, melyek között a belvíz és áradásoktól oly gyakran sújtott „Torontál” a legszerencsétlenebb megyék egyike; hol a földet biztos művelés alá venni, és az azokban rejlő termő kincsek élvezetét maig lehetetlennek teszük; elég fájdalom, hogy ezáltal e téren egy a magasabb, valamint az alsóbb körökben, a sok sanyaru vizes évek közepette, szüntelen csak a hiányos üzelet, a levertség, a pangás, az elszegényedés és az azzal karöltve járó nyomorúságos tengődés van napi renden!

Végül tehát eme nemzetgazdasági bajok orvoslására, és ezen sanyargatott földművelő nép jelenlegi szomorú, elhagyatottságban sínlődő helyzetén, mindenekelőtt gyökelesen segíteni, magas kormányunk van hivatva.

Ezen bajok megszüntetését, illetőleg azt hiszem, hogy már itt van az idő, hogy a vizkalamitásoknak egyszer valahára vége vessék; itt volna az idő, hogy az a szegény földművelő ne legyen az örökös fételelem, és bizonytalanságnak kitéve; hogy azt a számtalan ezer és ezer holdakra terjedő vízborította földeket ki-ki maga saját tulajdonának mondhatta, mert a mostani körülmények között igen sokszor vannak esetek, hogy az illető birtokos saját tulajdon földjét, még meg sem közelítheti. A mostani divó káros gazdálkodás megszüntetése, és a kis birtokos osztálynak érdekében pedig: állítson fel a magas kormány elegendő földművelő iskolákat, hogy abban a gazdálkodáshoz oly hévvel ragzkodó, ugynevezett parasztgazdák gyermekei, elsajátíthassák a gyakorlati uton mind azt, a mire oly nagy szükségük van, hogy a homályosan tapogatózani ne legyen kénytelenek.

Tegye kötelező tantárggyá minden felekezeti és községi iskolában a gazdasági katedra, mely által még idejekorán beoltassák a serdülő fiatal nemzedék fogékony keblébe azon nemes és magaslatos ösztön, melyet ugy az őseiktől örökölt jóvakhoz, és a hazához való őszinte ragaszkodás és szeretetnek ismerünk. Végül léptesse életbe a kormány az annyira óhajtott „vándortanítói” intézményt is, hogy annak üdvös tanait hallgathassák azok korosabbak is, kiktől az eddig megtagadtott, lehet mondani, hogy a most említettek hiányában vadon nőttek fel.

S ha majdan ezen már-már birodalma vesztett kisbűbő gazdaközönségnek jövője érdekében az elmondottak, erre hivatott honatyáink segítenek: csakhamar látni fogják, hogy áldást hozó intézkedéseik által a szenvedők szeméiről mielőbb lehull a hálógog; csakhamar előtérbe lép az alkalomata óhajtott értelelem, és szorgalom mellett a meglepedés és vagyonosodás emelkedése azon bölcs törvény életbe léptetése után, melyet már oly rég időkől óhajtunk. — Látni fogja a magas kormány, hogy azután azon vizsujtotta óriási földterületek, melyek most az illető birtokosnak igen sokszor nem csak a mindennapi kenyerét, hanem legtöbbször a reája fordított fáradságot sem fizeti meg, — virágzó földműveléssé fog válni, mely nagyobb, vagy kisebb birtokosban a hazának egy-egy független vagyonos polgárját fogja táplálni a jövőben, s így mindazon áldást: mely ezen említett állapotból későbbben a jövő nemzedékeinkre hárulnak, sokszorozva fogja az isteni gondviselés árasztani azon bölcs törvényhozó szakfőfiakra, kik fölvilágosított magas érzetökben egy boldogabb jövőndő

alapját segítették megvetni. Adja az isten, hogy ugy legyen!

Vörös Pál,
gazd. intéző.

VIDÉKI LEVELEZÉS.

Magyar-Szt.-Márton, márcz. 11-én.

Tekintetes szerkesztő úr!

Mi hozzánk is eljött annak híre, hogy Torontálmegyeének északi része az alkotandó Szeged megyéhez fog csatlakozni, s így elvesztjük a Tisza és Maros szegélyezte természetes határainkat.

Hogy ezen műveltet, kivált politikai tekintetben mily káros hatással lenne Torontálmegyére, és a magyar állam eszméire, azt már a miénkél szakavatottabb tollból származó hírlapi cikkek eléggé beigazolták, s így nekünk ez irányban mi mondani valónk sem lévén, csak azt kívánjuk, hogy eme megye eldarabolásának káros következményei soha ne válósuljanak.

Azonban mégis megütközéssel olvastuk a pesti lapokban, hogy néhány, Szeged közelében fekvő torontáli község oda nyilatkozott, hogy óhajtja a Szeged megyéhez való csatlakozást.

Nincs ugyan szándékunkban őket eme vágyaikról lebeszélni sem pedig Torontál ősi határainak fenntartása mellett sikra szállani, mert hát egy vidéki hírlapi levelezőnek szerény állását az ily törekvések messze túlhaladják, hanem csak arra akarjuk eme községek lakóit és tisztelt képviselőit figyelmeztetni: hogy nem minden arany, a mi fénylik, s hogy tán az a Szeged városa, melynek felvirágzásához tiszta szivünkkel minden jót kívánunk, mégse oly annyira biztos egy netán bekövetkehető vizáradás catastrophájától, mint Komárom vára egy ellenséges megrohanástól, s hogy, a mitől isten mentsen meg, jöhet egy oly szomorú év, hogy az ily veszélyek elhárítása szükségéből és a városba beépített milliós megmentése czéljából felső Torontálnak 120.000 catastralis holdból álló ártere a Tisza vagy Maros árvízének befogadására recipiensül szolgálhatna, mert bármily éberség és kitartó szívvösséggel is működnek az új megye lakói és hivatott községei a bekövetkehető ártíz veszélyek elhárítása körül, azt oly kártással meg sem fogják tehetni, a minővel Torontál megyéből már gyakran kirendelt közérő saját vagyonának érdekében cselekedte, hogy a vizárja Török-Becse, Kikinda és Zombolyáig ne hatoljon.

E catastropha előidézésére a szerencsétlen véletlen esélyei és egyes rozsl lelkü egyének bűnös szándéka is közre játszhatnak. A königgrázi csata is azért vesztett el, mert Chlumnál állhatatlan kód nehezkedett a vidékre.

Sorainkat avval zárjuk le, hogy mi csak lehetőségek és szerencsétlen esélyekről szólottunk, de mindazonáltal ajánljuk, hogy az elszakadni óhajtó néhány vérmes reményű közsegeink jövőjük Eldorádójának képezetében számításaikból a mondottakat se feledjék ki. —

Szerb-Ittebe, márczius 11-én.

Tek. szerkesztő úr!

Mintegy másfél év előtt Szerb-Ittebe községében bizonyos Stojin Nátha nevű földesznő hosszabb betegeskedés s a közbecsülés és bizalomban álló Petrovich János járási tisztii orvosunk által történt gyógykezelése után elhalálozott.

Az akkori szerb-ittebei körörvosnak az ugyanottani előjárósághoz tett jelentése szerint: az említett nő állítólag azon gyógyszer által történt megmérgezés folytán halt meg, mely Petrovich János kezelő orvos új által nékie rendelve lett.

A szerb-ittebei község előjárósága az esetet felsőbb hatóságához feljelentette, s ennek alapján a tek. nagy-beckereki kir. járásbíró-ság Stojan Nátha hulláját exhumáltatta s a törvénytörési orvosok által boncoltatván, a halott nő gyomrát a kérdéses, állítólag mérgező tartalom orvossággal együtt a tovább folytatandó vizsgálatnak bűnjele gyanánt a nagy-beckereki kir. ügyészséghez attette.

Ez eset környékünkön az időben nagy port vert fel, mert az itteni közönség ismervén Petrovich orvos úrnak 16 éven át itt szakadatlanul folytatott buzgalom teljes s kiváló ügyességgel párosult s az 1866. és 1873. évi cholera járványban teljesített emberbaráti humanus működését, már ezen oknál fogva is lehetetlennek tartotta, hogy ő hosszú éveken át szerzett orvosi tapasztalatai után ily, hacsak tévedésből is történt szomorú és vézetes bal-lépést elkövetessen, sőt ellenkezőleg a község nagy többsége meg volt győződve, hogy az egész vádaskodás valószínűleg magán bosszu vagy irigység kifolyása, hogy a jó hírből álló orvosunk messze vidékre terjedő praxistát korlátozza és személyét is a közönség előtt kétes világha helyezze.

És valóban örömmel konstátálhatjuk, hogy feltevésünkben nem csalódtunk, mert a tek. nagy-beckereki kir. törvénytörésnek, mint fenytő bíróságnak az itt követhető határozata azt tökéletesen igazolja. — A határozat így hangzik:

„528. sz. hftő. 1883. — Ő Felsége a király nevében. — A nagy-beckereki e. f. kir. tszék, mint büntető bíróság, az 1883. évi február hó 26-ik napján tartott nyilvános ülésben mérgezési gyanúból feljelentett Petrovich János párdányi orvos elleni bünygyben a befejezett bűnvádi vizsgálat alapján a kir. ügyésznek f. é. február hó 17-én 353. sz. a. kelt indítványa folytán következő határozatot hozott: Mint ahogy néhai Stojin Nátha, a vizsgálat adatai szerint, hosszabb ideig veszélyesen beteg volt, s a bonczjegyzőkönyv

s orvo
leg eze
gezés
pittati
Natha
rendel
a 7. n
szerin
tartalm
ban re
szetev
tovább
Kelt V
1883.
ből. —
György
N
tollunk
sunkná
teljes
tán tév
sülve,
mására
lenleg
személy
ellenke
ipar
tott ko
iparish
segéd
munká
ság az
társulat
egylet
eljárás
kiallító
működ
eredmé
ujabb l
igazgat
sármag
egylet
szamu
ség is
mint má
lévén.
nos vol
és eleg
szünkr
azon h
arion h
heti sz
jedelm
jük, ho
hallgat
adózan
fáradás
követke
pedig
február
28-án l
Nyéken
3-án K
N-Dor
ducsan
96 for
Szt.-M
körtűj
12.048
felveté
mesvár
kében e
telleség
egy vill
mary A
helybe
zönség
kitűzv
az árva
anyait.
kir. ara
ország
kereszt
neje ne
kereszt
gróf Ka
teletth
Elek Ma
Elek G
Etelka
czius h
bekelés
megejle
tén gra
nek az
régügy
melyne
poritatt
ségi isk
meg. A
felkiált
T ó s z o
Károly,
mán, je
Alapos
iskolasz
ügy jav
ségek 5
társaság
vára ha

21. j. szám ipar 1883.

(95-1.1)

Hirdetmény.

Tapasztaltott, hogy a helybeli iparosok tanonczai...

Kelt Nagy-Becskerek rendezett tanácsú város tanácsa...

Kulifay Lajos, polgármester.

Üzleti tudósítás. Van szerencsém a nagy-beckereki meg a környékbeli tisztelt vevőimnek tudomására hozni...

Prima-Chevalier-árpa vetőmagnak. Magyar és osztrák vörös kereszt-sorjegyek készpénz fizetés mellett...

1812. sz. k. i. 1883.

(86-3.2)

Hirdetmény.

Nagy-Becskerek város tanácsának folyó évi február hó 9-én 13-ik sz. alatt kelt határozata folytán...

Az erre vonatkozó feltételek a városi főszámvevő-ségnél a szokott hivatalos órákban megtekinthetők.

A polgármesteri hivatal.

10220. sz. tkvi. 1882.

(94-1.1)

Arverési hirdetményi kivonat.

A módosi kir. járásbírósa mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy a módosi káptalani uradalom végrehajtható...

Arverezni szándékozik tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagyis 12 frt és 36 frt 40 krt készpénzben...

Kelt Módoson, 1882. évi december 14-ik napján. A módosi kir. járásbírósa mint telekkönyvi hatóság.

Mérnöki segéd vagy ügyes rajzoló. ki a térképrajzolásban jártas és tagosított munkálatoknál működött...

Kuss Gyula mérnöknek, Nagy-Becskereken.

A legjövendelmezőbb értékpapír. a budapesti Pannonia gőzmalom részvénye. Egy darab ára ma (1883. márcz. 6-án) 1250 frt...

1838. sz. k. i. 1883.

(90-3.2)

Hirdetmény.

Nagy-Becskerek város hatósága részéről ezennel közhírré tétetik, hogy a városi bel- és lovas mezei rendőrség...

- 32 darab sapka finom, sötétkék posztóból; 28 darab blous vitorla vászonból; 28 pár pantalon-nadrág vitorla vászonból; 4 darab blous durva, sötétkék posztóból; 4 pár lovagló-nadrág durva, sötétkék posztóból bőrrrel; 28 pár cipő fénymázos bőrből és 4 pár csizma zerge-bőrből beszerzésére...

Az árjelési feltételek a szokott hivatalos órákban a városi főszámvevői hivatalnál megtekinthetők.

A polgármesteri hivatal.

N.-Becskereken, 1883. márczius 6-án.

555. sz. kgy. 1883.

(93-3.1)

Pályázat.

Kovács Anna offszenciczi községi bába leköszönése folytán ezen állomás üresedésén jövén, ezen állomás betöltésére a pályázat ezennel oly kijelentéssel nyitatik meg...

Ezen állomással járó fizetés a következő:

- 1. Kézpénz fizetés 20 frt oszt. ért. 2. 400 liter búza. 3. 4 méter fa. 4. Minden születesenél 1 forint kézpénz, 16 liter (egy fölöntő) búza vagy esetleg 2 frt.

Bánlak, 1883. évi márczius 8-án. Szolgabíró úr beteg: Halász István, tb. szolgabíró.

10700. sz. 1882. tkv.

(92-1.1)

Arverési hirdetményi kivonat.

A nagy-beckereki kir. e. f. törvényszék mint telekkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy Dr. Stassik Ferencz ügyvéd n.-beckereki lakos végrehajtható...

Arverezni szándékozik, végrehajtható kivételével, tartoznak az ingatlanok becsárának 10%-át, vagyis 16 frtot, illetve 116 frt 80 krt készpénzben, vagy az 1881. LX. t. cz. 42. §-ában jelzett árfolyammal számított és az 1881. évi november 1-én 3333. sz. alatt kelt igazságügyi minsteri rendelet 8. §-ában kijelölt óvadékképes értékpapirban...

Kelt a nagy-beckereki e. f. kir. törvényszék telekkönyvi osztályának 1882. évi decz. 30-án tartott ülésében.

MÜLLER J. L. ILLATSZER-ESPIPERE-SZAPPAN-GYÁROS BUDAPEST. Gyár: VII. Rottenbiller-utca 36. sz. a., saját ház. Raktár: IV. Koronaherceg-utca 2. sz. a., a 'Virágkirdnyúchoz'.

a Bega, Temes, Beregszó, Berzava stb. természetes errei és vizei szelők, úgy tekintetes törvényhatósági bizottság, hogy míg a Marosnak esetleges árvize Török-Kanizsa, Padé és Török-Becse között elvonuló területet fenyegeti végső sorban, addig a Tiszának egész hosszán esetleg előforduló gátszakadás Torontálmegye nyugati részének a Tisza iránt parhuzamosan futó területét borítja hullámaival. Ily körülmények között és akkor midőn az eddigi állapot mellett a megye területén a vízvédelem eredményteljesítetett, nem látszik czélszerűnek az, hogy a védelem egész marosi vonalát az érdekelte terület törvényhatósága alól elvonva egy idegen megye felügyeletére bizzák, nem hogy a Tisza mentén levő és legnépesebbnek igazolt területet egy idegen közigazgatási kerületbe téve át, elvonják a munkaerőt a Torontálmegyre vészthozó Tisza hullámainak feltartásától.

Mindezekon kívül, tek. törvényhatósági bizottság, ha még hivatkozom Torontálmegye nemzetiségi viszonyaira, a törvényhatósági joggal felruházott megye területi épségére, ha hivatkozom a jelenlegi megye lakosságának századokon át erősbödött connexióira, vagyoni és egyéb összeköttetésekre a legutóbbi időkben folyamatba tett és az egész megye területére nézve érvényes általános intézkedésekre, minők a felvett költsönök a megyeház építése, a nagy-kikinda—nagy-beckereki vasut vállalatba befektetett 150.000 frt stb., akkor azt hiszem, hogy a tek. törvényhatósági bizottság nemes érzületét nem ösmerve is bizony számíthatnak kérelmem egyhangú és lelkesedett teljesítésére, midőn esedezem, méltóztassék a községi képviselői határozatok felterjesztése mellett a m. kir. belügyministerium vezetésével megbízott nm. miniszerelnök urhoz feliratot intézni, melyben hivatkozva a terv keresztülvételének összes hátrányaira miniszerelnök úr ö nagyméltósága megkéressek, hogy Torontálmegyének eddigi határait épségben fenntartani méltóztassék és ha eme javaslatom elfogadjatik, bizon remelem, hogy felhozható nyomás érvek nélkül is eddigi hazafias önzetlen magatartásának elismeréseként Torontálmegye kérelme kellő méltánylásban részesítetnek.

Adja az ég, hogy a tek. törvényhatósági bizottságnak atyáskodó gondoskodása siker által koronáztassék, és hogy Torontálpártjait ezentúl is Magyarország legnagyobb három folyója, mint természetes határ, a Duna, Tisza és Maros mossa.*

Az éljenzésekkel fogadott előterjesztés után Rónay Jenő megyei főjegyző emel szót és következőleg indokolja előterjesztését:

Méltóságos főispán úr!

Tekintetes törvényhatósági bizottság!

Az épen most felolvasott előterjesztés, mely az, azt hiszem, közelebbi megjelölést nem igénylő megerendezési terv ellen, a tek. törvényhatósági bizottságnak felirati felterjesztést ajánl. fejtegeti ugyan a terv hátrányait és a jelen állapot elő-

nyeinek nyugvó érveket, de látszólag nem felel meg híven azon felháborodásnak, mely minden igaz hazafi keblében kelt akkor, midőn ismervé Torontálmegye viszonyait, híret vette e törvényhatóság eldarabolását szándékozó tervezetnek.

Es ámbar biztosíthatom a tek. törvényhatósági bizottságot, hogy tollamat előterjesztésem készítésénél épen oly forró érzés vezette, mint a minő a tek. bizottság bármely tagjának keblét dagaszthatja, mégis engedjék meg, hogy előterjesztésem irányát röviden indokolhassam.

Érzem én is és tudom, tek. törvényhatósági bizottság, hogy a kérdéses terv keresztülvitele Torontálra vést hozó leend, és még sem óhajtom, hogy Torontálmegye szakítson dicsteljes multjával; még sem óhajtom, hogy vadhegyi pataként pillanatnyi vízbőséget aruljon el az által, hogy rombolva csapjon ki partjai fölött, — hanem mint a nagy Ocean akarom szeretett megyémet látni, mely méltóságteles mozdulattal fentartatlanul söpri el az elébe helyezett, különben sem szilárd alapon nyugvó gátszakadást, és mindezek mellett biztosíthatom a tek. törvényhatósági bizottságot, épen annyi érzés lehet a tenger méltóságában mint a hegyi patak szilaj ugrándozásában.

Ezért választottam én a komoly irányt, ezért óhajtok higgadtan minden epéség nélkül írni a m. kir. kormányelnök elé, — kérem: méltóztassék előterjesztésem elfogadni, az értelemben egy felirat intézését elhatározni és azt a megyebeli országgyűlési képviselők által miniszerelnök úr ö nméltóságának átnyújtani; — egyben pedig a megyebeli képviselőket kérelmünk erélyes támogatására fölkérni.

Ezek után Rónay Alajos emelt szót:

Méltóságos főispán úr!

Tekintetes megyei bizottság!

Méltóságod megnyugtató előadása és az alispáni előterjesztés után tisztán áll előttünk, hogy kedves megyénk jelen politikai helyzete semmi okot se szolgáltatott területének csonkítására.

Engedje meg a tisztelt megyei bizottságnak az idő más két tényezőiről, a mult és jövőről is röviden szólnom.

A mult nagy emlékezeteket ébreszt fel bennünk, különösen mai napon, mert ez előtt századnegyeddél ulte diadalát hosszas szellemi harcok után, az ősi alkotmány alapeszméjének helyreállítását, azaz összes népünk részesítése a fölségi

jogok gyakorlatában. De az óriási viadalk hősei, a kik fölszabadították, a földek mívelőjét, a kik egyenlő jogot adtak az egykori hűbéresnek volt urával, a kik ekkép betelölték hosszas fáradsalommal készült épületünket; nem törölték el a helyhatóság örök alapelvét, sőt a megyéket egyenesen az alkotmány védőkreinek nyilvánították. — Ez hazai történetünk tanúsága azon intézményről, melyet sokan régi alakjából kivetkésztetni akarnának, felelvé, hogy azon tört meg a teljehatalom erőszaka.

Ez a mult intő emlékeztetése, azon mult-é, a mely a honfoglalás idejétől a nagy ujjáalkotásig szakadatlan egymásutánban mutatja a megyék alkotmányos és törvényes vívmányait, mint a nagy egésznek eléggé nem becsülhető minden sértéstől megóvándó körveit.

Es most engedjék meg érintenem, mit kíván az előrelátás a jövő iránt. — Elsőben is kétségtelenül azt, hogy mit tartós biztosság ereklýje gyanánt örököltünk, utódaink számára híven és sértetlenül megőrizzük.

A kérdés magva tehát ez: Föl vagyunk-e, föl lehetünk-e hatalmazva mi — a rövid jelen hamar elmulandó tényezői — az utánunk keletkezendő nemzedékek végtelen sorát illető örökség kisebbitésére? — Még erőszak esetén is jogaink csorbitását csak ünnepélyes ellenmondás és törvényeink benyökerező jog fentartás mellett volna csak szabad mint a meg nem változtatható helyzetet túrnunk, de belenyugodnunk akkor se.

Azonban honnan támadhatná meg e békés hatóságot ellenséges túlsúlyú erő? Idegen bántalmazó nyoma se tűnik fel ma a láthatáron? — Tehát ismét az irás ama gyászos mondása valósulna meg: „Önnön magadbul a te romlásod, o Izrael!” De kérdés, hogy egy hajórajhoz tartozó hajó kormányosa önkényt vezetheti-e azt, anélkül, hogy az ár sebességéről, a szél erejéről meggyőződve, a tengerészek legjobb barátjának az iránytűnek tanácsát igénybe vegye, bizonyára nem, mert eltévedve, irányt vesztve, igen könnyen veszélynek teszi ki sajkáját, a csalfa hullámok ringatásai elsodorják és könnyen hajótörést is szenvedhet.

Kérdés: nem mérközhetik-e ama rongáló szándékkal, a mely nem egyesíteni, hanem megosztani készül összevartozó erőket, ezek delejes ragaszkodása egymáshoz és közös alkotmányos alapjukhoz.

Kérdés: hogy a pillanat néhány hatalmas ágának percnyi szeszélye lesz-e erősebb, vagy a jog, a melyre törvényhatóság támaszkodik? — Azt tartom: tőlünk függ az eredmény. — Ha az ország egyik legloyalisabb, legtűrelme- sebb, legbékésebb, leggazdagabb, kiterjedésére legnagyobb, több mint félmiliónból áll megyéje kijelenti, hogy igazai valamely csempészett árukért el nem kobozható, azt hiszem, a befolyásos körök is fontolóra veszik: tanácsos-e saját érdekükben, tanácsos-e fölizgatni a békés honpolgárokat?

Hiszem, hogy alkotmányos kormányunk és az országgyűlés igaz tisztelése is ezt kívánja. — Mert tisztelet nem zár ki nyíltságot senki iránt, de még kevésbbé jogosult önértetet.

Ezen illetékes jogérzettel lépünk fel hatósághoz méltóan, hogy lássak a központban a határt, a meddig együtt járhatunk. A haladás az öntudatos örök egyesítésében, nem pedig azok téves és veszélyes szétforgácsolásában rejlik.

Méltóságos főispán úr! Tek. törvényhatósági bizottság! Elfogadom az alispáni előterjesztést és szívem mélyéből kívánom, hogy eljen és virágozzék fel az osztatlan és összetartó Torontálmegye.

Rónay Alajost, veterán bizottsági tagunk, Kovách Ágoston követte, ki kijelenté, hogy az eddig elmondottak után vajmi kevés említésre méltó marad még fön, — ö jobbágyi hódolattal viseltetik a koronás király szava iránt és minden erejéből kitelhetőleg, annak teljesületi igyekszik elősegíteni, az új megye rendezéssel választott út, azonban oly hátrányokkal van összekötve, hogy azt közvetítő eszközül választani nem lehet, pártolja a felirati ovástételt.

E három előadás egyhangú lelkesedéssel találkozván, határozattá lett, hogy miniszerelnök úr ö nagyméltóságához felirati felterjesztés intéztetik, melyben a megye közönsége indokoltan kéri, régi megyei határainak sértetlen fenntartását magának a feliratnak átadására és támogatására a megyebeli országgyűlési képviselők kéretnek föl.

Második tárgyal felvételét Csanádmegye átírata, a megye rendezési terv ellen intézett feliratának pártolásaért, mely tekintettel a megye közönsége által elhatározott felterjesztésre tudomásul vétetett.

Ezek után még több tárgyal vétetett tanácskozás alá, azokról azonban később szölandunk.